
Handreiking

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Passenderwijs

Versie februari 2024

Binnen Passend Onderwijs heeft het OPP een wettelijk kader en krijgt het een meer centrale rol binnen de ondersteuning aan kinderen met een complexe onderwijsbehoefte. Het is een middel om in gesprek te blijven met ouders/verzorger(s) over de ontwikkeling en het toekomstperspectief van hun kind. Het opstellen, plannen en uitvoeren van het OPP is een verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van de school.

Passenderwijs biedt middels deze handreiking een kader, op basis van de verstrekte informatie door Steunpunt Passend Onderwijs. Er is eveneens een format OPP beschikbaar op de website, facultatief te gebruiken. Bij het format OPP hoort een gebruiksaanwijzing en voorbeeld, eveneens vrij te gebruiken en aan te passen.

Wettelijk kader ontwikkelingsperspectief (OPP)

Het OPP is een middel om planmatig, sturend en doelgericht te werken bij leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het regulier onderwijs en voor leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs. Het OPP vervangt het handelingsplan als wettelijk voorgeschreven instrument. In de toelichting bij de wetgeving worden de volgende doelstellingen benoemd:

- het OPP biedt de school handvatten om het onderwijs af te stemmen op de ondersteuningsbehoeften van de leerling
- het OPP is een instrument voor de communicatie met ouders
- het OPP dient als middel om juiste ondersteuning voor de leerling te realiseren
- met het OPP kan verantwoording worden afgelegd over de bereikte resultaten
- het OPP draagt bij aan een constructieve en transparante communicatie in de driehoek school-ouders-leerling
- met het OPP wordt de planlast verminderd, scholen hoeven slechts 1x een OPP vast te stellen en alleen bij te stellen als dat uit evaluatie blijkt

Wanneer een OPP?

Scholen in het primair onderwijs moeten verplicht een OPP opstellen voor de volgende leerlingen:

- leerlingen in het speciaal onderwijs
- leerlingen in het speciaal basisonderwijs
- leerlingen die extra ondersteuning krijgen in het regulier basisonderwijs

Uitgelicht: *wanneer is sprake van extra ondersteuning?*

Binnen Passenderwijs spreken we van extra ondersteuning als aanbod binnen de basisondersteuning en daarbij behorende differentiatie niet meer voldoet om aan de onderwijsbehoeften van het kind te voldoen en/of de kerndoelen te behalen. Om het grijze gebied tussen basis- en extra ondersteuning enigszins te duiden, zijn twee richtlijnen opgesteld:

- bij extra ondersteuning is sprake van meervoudige, complexe onderwijsbehoeften welke specifieke inzet van middelen en/of expertise vraagt
 - bij extra ondersteuning is sprake van gerichte intensieve ondersteuning binnen het onderwijsproces welke binnen het reguliere curriculum niet geboden kan worden
-

De vraag of het opstellen van een OPP verplicht is voor een kind, dient beantwoord te worden vanuit de onderwijsbehoeften van het kind. De school zal dus moeten bepalen of de ondersteuning van het kind de vastgestelde basisondersteuning overstijgt. Is dit het geval, dan dient een OPP opgesteld te worden.

Wanneer geen OPP?

Reguliere basisscholen hoeven geen OPP op te stellen voor leerlingen die ondersteuning krijgen die valt onder het aanbod basisondersteuning, zoals begeleiding bij dyslexie, dyscalculie of kortdurende remedial teaching.

Wanneer moet het OPP opgesteld zijn?

Een OPP moet binnen 6 weken na de inschrijving of de definitieve plaatsing van de leerling worden vastgesteld door het schoolbestuur. Het schoolbestuur stelt ook een OPP vast als blijkt dat een leerling die al op school zit, extra ondersteuning krijgt. Er zijn twee eisen:

1. Over het OPP als geheel moet met de ouders op overeenstemming gericht overleg plaatsvinden. Het OPP wordt pas vastgesteld nadat de ouders daadwerkelijk hebben ingestemd met het handelingsdeel (instemmingsrecht)
2. Vanaf 1 augustus 2024 hebben leerlingen hoorrecht. Zij mogen hun input geven en hun mening wordt meegenomen in het OPP.

Uitgelicht: *wat is hoorrecht?*

Hoorrecht houdt in dat je de leerling hoort in de beslissingen die hem/haar aangaan. De hulp die de school biedt, moet samen met de leerling worden afgestemd. Het hoorrecht geldt bij het opstellen, bijstellen en evaluatie van het OPP en geldt voor alle leeftijden.

In de uitvoeren van het hoorrecht is het belangrijk dat school aansluit bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de leerling. De mening van de leerling moet worden meegenomen in de besluitvorming. De leerling is niet

verplicht om een mening te geven, maar school moet de leerling ten minste in de gelegenheid stellen de mening te geven. School motiveert de beslissing over het OPP aan de leerling en licht toe hoe de mening van de leerling is meegenomen in de besluitvorming. De wijze van terugkoppeling van de beslissing moet passend zijn bij de ontwikkelingsleeftijd van de leerling.

Visie Passenderwijs op het ontwikkelingsperspectief

Passenderwijs ziet het OPP als kwalitatief instrument om het onderwijs te plannen, te evalueren en doelen te stellen passend bij de ontwikkeling van het kind.

Dit gebeurt op het moment dat de ontwikkeling afwijkt van hetgeen binnen de basisondersteuning van betreffende groep verwacht mag worden en de onderwijsbehoeften van het kind dus vraagt om een extra aanbod.

Wanneer de school kiest voor vervangende leerdoelen ten opzichte van de basisondersteuning in de groep, is het OPP het instrument waarin deze aanpassingen op het reguliere programma worden gepland en verantwoord.

Passenderwijs stelt een format beschikbaar om scholen te ondersteunen bij het opstellen van een OPP. Het is aan de scholen of ze van dit format gebruik willen maken.

Ons format is op de website beschikbaar en voorzien van een handreiking. Onze begeleiders Passend Onderwijs zullen het OPP gebruiken als basis in het begeleidingstraject.

Verplichte en facultatieve onderdelen

De wet geeft aan dat het OPP een aantal verplichte onderdelen moet bevatten. Algemene vuistregel is dat in het OPP alleen die informatie wordt verwerkt die in relatie staat tot het doel van het OPP. Deze informatie moet daarnaast recent en relevant zijn.

Ontwikkelingsdeel

Verplicht

- De belemmerend en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling ¹

Facultatief

- *Beschrijving van de beginsituatie (schoolloopbaan, beschikbare toetsen, diagnose, sociaal emotionele ontwikkeling)*
- *Leerontwikkeling op basis van behaalde toetsresultaten (vaardigheidsgroei TL/BL/SP/REK)*

Planningsdeel

Verplicht

- Uitstroomprofiel van de leerling ² en de daarbij behorende onderbouwing

Facultatief

- *De geplande vaardigheidsgroei en inhoudelijke doelen*
- *Gepland uitstroomniveau per leergebied*

¹ Dit zijn kindgebonden en omgevingsfactoren die (mede) bepalen of een leerling een bepaalde uitstroombestemming kan bereiken.

² De uitstroombestemming van de leerling is een gewogen besluit op basis van de uitstroomniveaus per leergebied en de factoren die de ontwikkeling en het leren van de leerling belemmeren en bevorderen. Hierbij kan de OPP-trap behulpzaam zijn, maar ook Parnassys en cito bieden richtlijnen. Wanneer de leerling nog erg jong is (bijv. een kleuter) wordt aangeraden de gemiddelde uitstroom van leerlingen van de school aan te houden. Dit kan later, wanneer de leerontwikkeling meer richting geeft, bijgesteld worden.

Handelingsdeel

Een omschrijving van extra begeleiding die is afgestemd op de na te streven *doelen* en de *onderwijsbehoeften* van de leerling

Verplicht

- Ambitieuze inhoudelijke doelen
- De daarbij passende interventies
- De afspraken die school heeft gemaakt met ouders (en leerling)

- Beschrijving van de individuele ondersteuning, zorg en begeleiding van de leerling, betrokkenen en welke hulpmiddelen beschikbaar zijn ³
- Als bepaalde leerdoelen niet haalbaar zijn: de vervangende leerdoelen.
- Indien een afwijking van de voorgeschreven onderwijstijd nodig is: de afspraken over het onderwijsaanbod, de toetsing, de begeleiding van de school en de duur ⁴
- Bij afwijking van onderwijstijd dienen afspraken over onderwijsaanbod, begeleiding en toetsing benoemd te worden
- Het handelingsdeel moet door ouders ondertekend worden ter instemming (instemmingsrecht)
- Ongeacht de leeftijd krijgen leerlingen in de nabije toekomst hoorrecht. Leerlingen mogen hun mening geven bij het opstellen, bijstellen en evalueren van hun OPP⁵

Evaluatiedeel

Verplicht

- Periodieke bespreking van de gestelde doelen met de ouders en evaluatie van de doelen. Het OPP dient minimaal 1x per jaar te worden geëvalueerd.

Beknopt of uitgebreid?

De school maakt keuzes in de facultatieve onderdelen van het OPP op basis van het doel van het OPP. Voor kinderen met een complexe onderwijsbehoeften op gedrag, die zich op het gebied van taal en rekenen 'normaal' ontwikkelen, kan vooral het planningsdeel van het OPP beknopt worden beschreven. Er hoeven geen tussendoelen te worden gesteld; daarvoor volstaat een directe verwijzing naar het basisaanbod.

Alles wat de school leerlingen regulier aanbiedt wordt niet nogmaals opgenomen in het OPP.

Omschrijving van de onderdelen in het format

Hieronder volgt een overzicht van de verschillende onderdelen in het format.

1. Data

Er is een wettelijke verplichting om het OPP minimaal ieder half jaar te evalueren. Indien

³ Hierbij mag verwezen worden naar het groepsplan wanneer het kind op onderdelen in het groepsplan mee doet. Wanneer er enkel aanpassingen in het aanbod op gedragsmatig gebied is, dan zal het aanbod voor de schoolvakken volledig in het groepsplan beschreven staan en kan daarnaar verwezen worden.

⁴ Dit geldt voor leerlingen die om lichamelijke of psychische redenen tijdelijk of gedeeltelijk niet naar school kunnen en onderwijs volgen op een andere plek.

⁵ Er wordt gewerkt aan een wetsvoorstel voor hoorrecht in het onderwijs. Hoorrecht betekent dat leerlingen gehoord worden in beslissingen die hen aangaan

nodig kan er vaker geëvalueerd worden.

2a & 2b. Recente en relevante bevorderende en belemmerende factoren

Dit zijn kindgebonden factoren en omgevingsfactoren die (mede) bepalen of een leerling een bepaald uitstroombestemming kan bereiken. Deze factoren staan in relatie tot het doel waarvoor het OPP is opgesteld.

Bij bevorderende en belemmerende factoren op leerlingniveau kan gedacht worden aan de werkhouding, motivatie of welbevinden van de leerling. Op groepsniveau kan er gedacht worden aan de samenstelling van de groep, groepsgrootte of de kwaliteit van het onderwijs.

Dossierinformatie en uitkomsten van toetsen en onderzoeken die geen directe link hebben met het uitstroomperspectief en het handelingsdeel mogen in het kader van de AVG niet worden opgenomen.

3. Samenvattend/integratief beeld

In het samenvattend/integratief beeld worden de bevorderende en belemmerende factoren met elkaar in verband gebracht. Er wordt omschreven hoe de compenserende en belemmerende factoren de uitstroom van de leerling op verschillende gebieden kan beïnvloeden.

Een voorbeeld:

X is een vrolijke enthousiaste jongen die beschikt over gemiddelde cognitieve mogelijkheden. Desondanks gaat zijn didactische ontwikkeling gering vooruit. Met name lezen is lastig voor X. Hij is gemotiveerd om te werken, maar heeft stapsgewijze begeleiding van zijn leerkracht nodig. Ondanks dat het lezen lastig vindt, oefent hij dagelijks met zijn ouders. Wanneer een opdracht duidelijk is voor hem, kan hij geconcentreerd aan het werk.

X is bekend met ADHD en in 2021 zijn de cognitieve mogelijkheden op laag beneden gemiddeld niveau gemeten. In de klas is terug te zien dat X last heeft van zijn zwakke impulsbeheersing. Op het sociale vlak stoort dit interacties en samenspel. Met regelmaat heeft X verdriet wanneer de interactie negatief omslaat, wanneer hij vanwege druk gedrag niet mee mag doen of wanneer hij buiten de klas, aan een tafel alleen, moet werken, om zo zijn impulsen te beheersen. Hij heeft moeite om zich lang te concentreren, wanneer hij aan een groepstafel werkt. Dit wordt versterkt bij moeilijke vakken. Zijn motivatie leidt hieronder, maar ondanks dat is X een echte doorzetter!

4a. Uitstroomprofiel

De onderwijssoort of het vervolgonderwijs waarnaar de leerling naar verwachting kan uitstromen.

4b. Onderbouwing

Een wegging van de bevorderende en belemmerende factoren leiden tot een onderbouwing van het uitstroomprofiel.

5. Overleg

In het kader van het opstellen van het handelingsdeel van het OPP is recente en relevante informatie verzameld, die nog niet benoemd zijn bij de bevorderende en belemmerende factoren maar wel relevant zijn voor het handelingsdeel. Er kan aan het volgende gedacht worden:

- Informatie van de school/leerkracht: functioneringsniveau, informatie over leerlijnen
- Informatie van de leerling: input of ideeën uit kindgesprekken
- Informatie van ouders: tips vanuit thuis, wat werkt wel/niet, informatie uit eventuele onderzoeksverslagen (IQ of handelingsadviezen).

6. Handelingsdeel: concrete doelen en behoeften

Het OPP dient minimaal ieder half jaar geëvalueerd te worden, indien nodig kan dit vaker. Naast het opstellen van een einddoel, worden er tussendoelen opgesteld die na zes maanden (of indien nodig vaker) worden geëvalueerd. Naast het opstellen van doelen wordt er ook gekeken naar wat de leerling, leerkracht en ouders nodig hebben om het doel te realiseren.

7. Handelingsdeel: afspraken & evaluatie

In het handelingsdeel worden de afspraken binnen de school en met ouders, leerling en externe betrokkenen vermeld: wie doet wat, waarom, wanneer en hoe?

8. Contactpersoon

Om in een kort oogopslag te kunnen zien wie er betrokken zijn bij een leerling worden hier de gegevens van school, ouders en overige betrokkenen gedeeld.

9. OPP besproken op [datum]

De datum waarop het OPP besproken wordt, wordt hier genoteerd. Noteer letterlijke woorden/termen en check of dit is wat ze bedoelen. Het is ook mogelijk dat de leerkracht, leerling, ouders of hulpverleners hun zienswijze zelf beschrijven en toevoegen aan het format. De zienswijze van de leerling krijgt in het kader van het hoorrecht een expliciete plek in het OPP.

10. Ondertekening ter instemming met het handelingsdeel door ouder(s)/voogd

Ouders dienen na een op overeenstemming gericht overleg (OOGO) akkoord te gaan met het handelingsdeel.

Registratie bij register onderwijsdeelnemers (ROD/DUO)

Op basis van de wet 'Registratie van leerlingen met een ontwikkelingsperspectief in het basisregister onderwijs' dienen scholen het OPP van een leerling te registreren en uit te wisselen met ROD/DUO. De school registreert hiervoor de ingangsdatum van het OPP in het leerlingenadministratiesysteem (LAS). De ingangsdatum is de datum dat het OPP ingaat (let op: altijd uiterlijk 6 weken na de toekenning van het arrangement of inschrijving S(B)O). Ook de einddatum moet in het LAS geregistreerd staan en uitgewisseld worden. Als de leerling op een later moment opnieuw extra ondersteuning ontvangt, wisselt de school dit opnieuw met ROD. Er kunnen per leerling meerdere losse registraties van het ontwikkelingsperspectief zijn.

Instemming van ouders/verzorgers

Ouders/verzorgers hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP.

De instemming van ouders is niet vereist over de overige delen van het OPP (incl. het uitstroomperspectief). De school voert wel een Op Overeenstemming Gericht Overleg met de ouders over het OPP als geheel. Ook als blijkt dat beide partijen van mening verschillen, kan het OPP als geheel wel worden vastgesteld.

Wanneer er geen overeenstemming met ouders is bereikt over het handelingsdeel, betekent dat niet dat de school de leerling niet meer kan of zou hoeven te begeleiden. De school zet het gesprek met ouders om tot overeenstemming te komen voort.

Let op: informatie uit het handelingsdeel waarvoor ouders geen instemming hebben gegeven, wordt door Passenderwijs niet gebruikt voor het opstellen van adviezen voor de aanvraag van (extra)ondersteuning.

Informatie

Informatie uit deze handreiking komt voornamelijk uit de handreiking Steunpunt Passend Onderwijs, te downloaden middels de onderstaande link:

[Handreiking ontwikkelingsperspectief \(OPP\): een houvast voor regulier én gespecialiseerd onderwijs | Steunpunt Passend Onderwijs](#)

Op onze website zijn de handreiking en het format te downloaden:([Documenten - Passenderwijs](#))

Onderwijsgeschillen heeft een informatieve themapagina over het OPP:
<https://onderwijsgeschillen.nl/thema/ontwikkelingsperspectief>